

el **GALER**

Butlletí quadrimestral informatiu del
Parc Natural de la Font Roja

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la font roja

01 D'ENTRADA

La tardor, l'estació del canvi

02 NOTÍCIES

El Consell de Protecció es
reuneix per videoconferència

Renovació del certificat de
qualitat turística SICTED

04 CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

Restauració del Pou del Barber

Es posa en marxa una
campanya de regulació
d'accés al Parc Natural

Millora del pla de la Mina

06 CONEIX

L'au que va vindre del fred

La petjada: la màscara

07 PROMOCIÓ

Activitats de promoció

08 VINE AL PARC

Exposicions permanents i
temporals del Centre de
Visitants

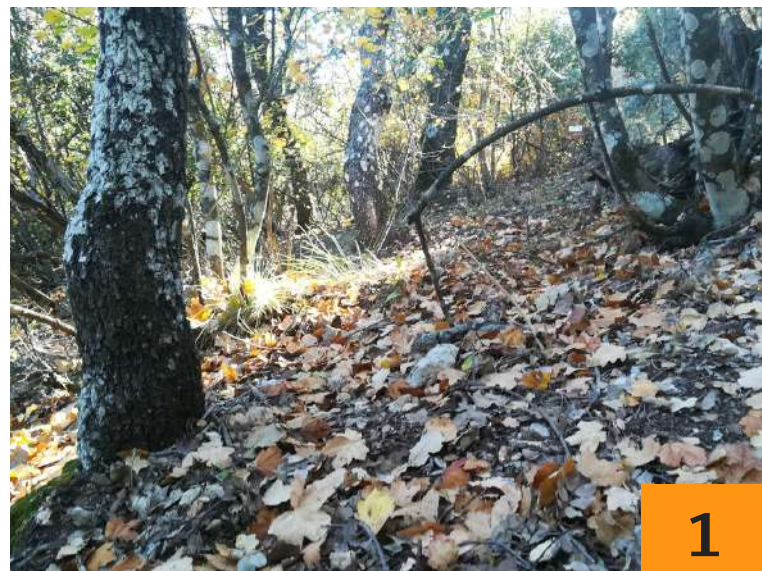
D'ENTRADA

La tardor, l'estació del canvi

Al Carrascal de la Font Roja, la tardor ens dibuixa un mosaic de tonalitats ocres als arbres de la vessant Nord. Però la tardor és més que uns colors al paisatge, és una lliçó de vida. No sòls es reflecteix als arbres caducifolis, sinó que es manifesta en moltíssimes espècies d'animals i plantes, que "accepten" aquests canvis de manera natural. Coneixent l'entorn natural on vivim, sembla que l'espècie que més es resisteix a qualsevol variació de la seua rutina és l'ésser humà, ens costa molt i sembla que tot és per a pitjor, però... pot ser no. Permetiu-nos aquestes línies per fer una analogia d'aquest fenomen estacional amb el comportament i tipus de vida dels humans.

Tornant als arbres, i especialment al bosc mixt mediterrani, ens centrarem en la seua estratègia per sobreviure i preparar-se al fred de l'hivern, perquè la tardor es podria definir com una posada a punt per a passar amb èxit l'hivern i poder "renàixer" a la primavera, quan tot va de cara. Tampoc hem d'oblidar, que fins i tot, els vegetals que semblen més forts i perennes, també necessiten fer canvis i renovar les seues fulles. Des del punt de vista fisiològic, sabem que les fulles són verdes perquè contenen clorofil·la: un pigment essencial per a la fotosíntesi, gràcies al qual la planta sintetitza els seus nutrients. Així mateix transforma el carboni que fixa pels estomes de les fulles en oxigen, usant l'energia de la llum i l'aigua i les sals minerals, per transformar-los en sucres essencials que constituïran els teixits necessaris per a créixer i formar els fruits.

Es considera que les condicions ambientals òptimes per a fer aquestes tasques, que solen ser entre la primavera i l'estiu. Però, què ocorre amb les plantes de fulla caduca? En aquest sentit, quan les condicions ambientals són adverses, els vegetals ralentitzen els processos essencials, i en el cas de les fulles, els arbres les solten perquè mantindre-les també té un cost. Les gelades de l'hivern trencarien els teixits i també dificultarien l'absorció d'aigua per les arrels. Si mantingueren aquestes fulles, és probable que la planta se secaa per col·lapse d'aigua. Així mateix la minva del període de llum, el fotoperíode, fa que l'activitat fotosintètica es reduísca. Per la qual cosa, els arbres caducifolis estan més presents en hàbitats on el clima i les temperatures oscil·len molt al llarg de l'any, zones marcadament estacionals, en boscos on en hivern fa molt fred. Així, al carrascal de la Font Roja podem trobar espècies caducifòlies com són l'auró (*Acer granatense*), la moixera (*Sorbus aria*), el fleix (*Fraxinus ornus*) o el corner (*Amelanchier ovalis*).

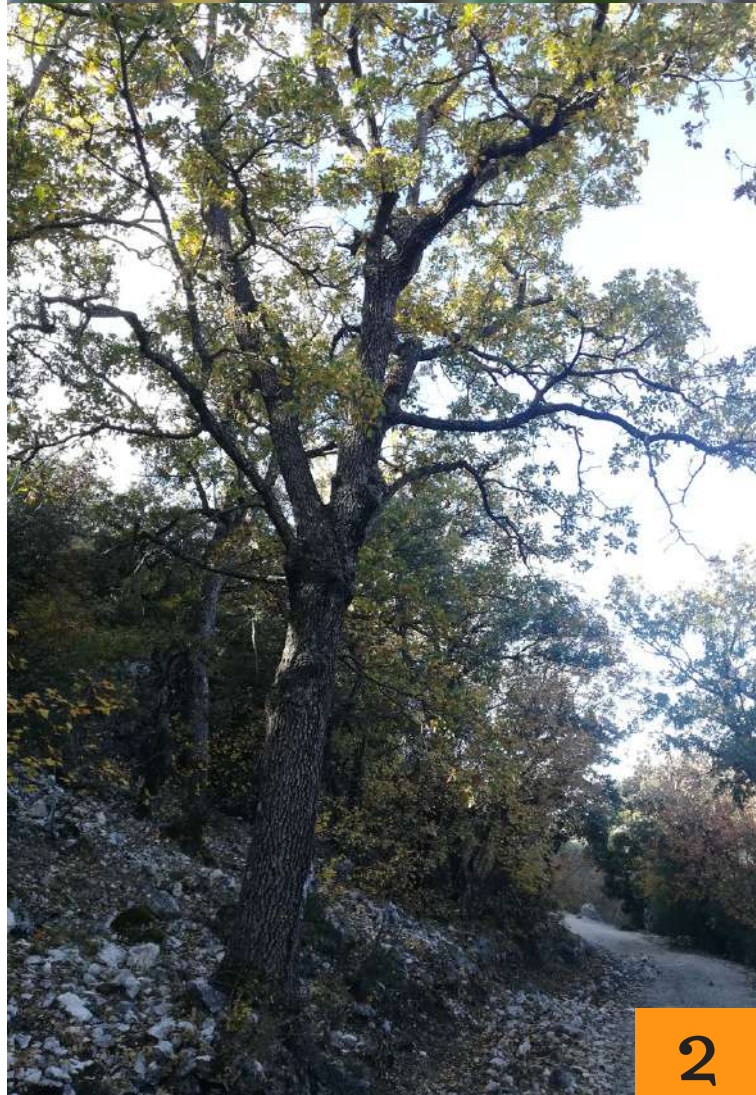

Però també hi ha altre tipus d'arbres de fulla caduca que mostren una peculiar adaptació, és l'anomenada característica de la marcescència. És exemple d'aquest el galer, o roure valencià (*Quercus faginea*) que forma part important en l'estructura del bosc i signe del bon estat de conservació. De vegades, el seu aspecte per aquestes dates és el d'un arbre "malalt o sec", trobant-nos amb les fulles a les branques però totalment seques. Per què no cauen a terra si ja estan de color marró?, això és la marcescència, mantindre les fulles que ja s'han secat a les branques, durant la major part de l'hivern. Mantenint aquestes fulles seques es protegeixen les tiges, branques i nous brots foliars del fred, i també de la predació dels herbívors. És cert que el fort vent, o una nevada intensa, pot fer que caiguen moltes de les fulles del galer, que al sol també són necessàries per als processos de descomposició.

La tardor és un període de temps crític per als vegetals caducifolis, és el moment de desfer-se de les seues fulles que han sigut vitals per al desenvolupament de la planta, les quals seran renovades a la primavera següent. Aquesta caiguda de les fulles és un signe evident de l'adaptació a les condicions climàtiques de l'ecosistema, però per què no traure una lectura comparativa amb la nostra visió del món. De vegades els éssers humans tenim por de deixar de banda algunes coses, tenim sospita al canvi quan en realitat la natura es regula i s'organitza en cicles dinàmics. El canvi porta implícit la renovació i el creixement cap a una realitat (tal vegada millor) que encara està per arribar.

Detall de les fulles marcescens i port arbori del galer (*Quercus faginea*)

NOTÍCIES

El Consell de Protecció del Parc es reuneix per videoconferència

El 27 de novembre de 2020 es reuneixen els membres del Consell de Protecció del Parc Natural telemàticament, mitjançant videoconferència. Aquesta ha sigut l'única reunió possible durant 2020 considerant les restriccions i mesures de prevenció establides durant la pandèmia de la COVID-19. Malgrat el format digital de l'encontre, a la reunió es van tractar els temes més rellevants de l'actual gestió del Parc com són la presentació del Pla Anual de Gestió 2021 o la possible regulació d'accessos al Parc, entre d'altres.

Renovació de certificat de qualitat turística SICTED

El Parc Natural de la Font Roja renova el certificat anual de qualitat turística del SICTED. També rep la distinció com a "destinació segura" per complir amb les bones pràctiques en relació a les mesures de prevenció enfront de la COVID-19, dirigides a les persones que visiten el Centre d'Informació d'aquest espai natural.

CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

Restauració del Pou del Barber

El Pou del Barber, també conegut com a cava de Santa María, se situa en el sector Oest del Parc Natural de la Font Roja. Forma part del conjunt de les antigues neveres on s'acumulava i emmagatzemava la neu, com a activitat econòmica tradicional, per a la seua posterior venda a la població com a recurs de producció de fred entre els segles XVI i XIX.

En inspeccions tècniques per part de l'Ajuntament d'Ibi, es va observar que la cúpula de la cava presentava les típiques clivelles de grillons de taronja ocasionades per l'empenyiment que aquesta transmet als murs. Encara que aquests són de planta circular i de gran grossària, la qual cosa els confereix rigidesa, la falta de lligat o cércol provoca que no resistisquen adequadament els citats empenyiments i tendisquen a obrir-se, provocant l'esquerdament de la cúpula. Algunes de les clivelles eren passants, és a dir, afectaven a tota la grossària del mur, ja que s'observava el pas de llum per elles, per la qual cosa requeria intervenció urgent.

Per tot això l'Ajuntament d'Ibi, davant la preocupació de l'estat del Pou del Barber i el compromís adquirit de restauració i conservació dels elements històrics i culturals que marquen la història d'Ibi, inicia els tramites amb la propietat de l'immoble per a la signatura d'un conveni de cessió de l'immoble a l'Ajuntament d'Ibi, per a la seua restauració i explotació turística d'aquest, conveni que se signa l'any 2017 i se cedeix per 25 anys prorrogables.

Una vegada cedit l'immoble, l'Ajuntament d'Ibi inicia els tràmits per a la cerca de fons econòmics per a poder executar la restauració d'aquest. Finalment, l'any 2019 comencen les tasques de restauració amb una inversió de 126.084,84 €, dels quals 40.000 € són sufragats per Turisme Comunitat Valenciana, a través de les ajudes dirigides a Entitats Locals de la Comunitat Valenciana, dins del programa de "Inversió en adequació i millora dels recursos i serveis turístics".

El projecte de restauració és realitzat per part de GIRA (Grup d'investigació en restauració arquitectònica) mitjançant prestació de serveis de la Universitat d'Alacant a l'Ajuntament d'Ibi. Posteriorment es contracten les obres amb l'empresa ARKO 10 Obres i Serveis de Llevant S.L, mitjançant concurs públic. Els treballs realitzats s'han centrat en assegurar l'estructura del pou, lligant-lo perimetralment, recompondre els elements semiderruïts o clivellats, eliminar la terra sobre la cúpula i recuperar en la mesura del possible la seua imatge original la forma acampanada de la cúpula, solució molt intel·ligent ja que així transmet molt millor les càrregues als murs, potenciant així aquesta imatge. El lligat es realitza provisionalment mitjançant una cingla i definitivament mitjançant bandes de malla d'acer inoxidable lleugerament tibades, tant en el perímetre com en la part superior de la cúpula. Aquesta malla es protegeix posteriorment amb morter i per això queda una banda al voltant de tot el pou que s'ha tractat d'integrar amb la coberta, que també és de morter hidrofugat.

Al principi es va projectar una coberta en teula però els treballs arqueològics han demostrat que mai la va tindre. Així mateix els esglaons formats amb pedres sortints demostren que era accessible per a la seua reparació. També s'interpreta que la terra acumulada sobre la cava degué col·locar-se en aparéixer les clivelles, és una manera de ficar càrrega en renyons perquè la cúpula no s'òbriga. Finalment, s'ha col·locat una plataforma al costat de la porta que permet veure el seu interior, la magnífica execució de la cúpula i la gran profunditat de la nevera. Així com s'han consolidat els edificis annexos, una xicoteta casa per als treballadors i el pesebre de les mules, per a musealitzar el conjunt col·locant panells informatius. L'Ajuntament d'Ibi segueix implicat en labors de restauració, conservació i recuperació d'edificis i monuments històrics com els pous de neu, actuacions que enriqueixen el nostre territori i les visites de les persones que recorren el nostre municipi i gaudeixen de nostre entorn natural i cultural.

Per **Alexandra Eslava**,
Tècnica de Medi Ambient de l'Ajuntament d'Ibi

Es posa en marxa un campanya de control d'accés al Parc Natural

Des del pont festiu del 9 d'octubre es posa en marxa un dispositiu de control de la carretera CV-797 per accedir a l'àrea de la Font Roja. Tenint en compte l'afluència massiva de visitants durant els mesos de tardor, i amb la finalitat de garantir la seguretat del visitant i minimitzar impactes sobre l'entorn, es recomana evitar l'accés amb vehicle motoritzat a l'àmbit del Parc Natural, especialment a la zona del Santuari.

En cas d'accedir, cal respectar la senyalització existent i les recomanacions del personal del Parc. Aquesta mesura està coordinada per la Direcció del Parc amb el suport del Departament de Medi Ambient, Protecció Civil de l'Ajuntament i la Policia Local d'Alcoi, així com la Diputació d'Alacant i el servei de la Guàrdia Civil de trànsit.

Control d'accés al Parc Natural de la Font Roja

En previsió de gran afluència de visitants, evite l'ús del vehicle

Control acceso al Parque Natural de la Font Roja

En previsión de gran afluencia de visitantes, evite el uso del vehículo

Millora del Pla de la Mina

Durant el mes de novembre la Brigada de Manteniment del Parc treballa en la millora del pla de la Mina. Es tracta d'un lloc molt transitat pels visitants on es pot veure la reproducció d'una carbonera i un forn de calç com a recursos explicatius de les activitats tradicionals que es realitzaven al carrascal. Les actuacions han consistit a millorar el seu accés, la restauració de la cartellera i col·locació d'un banc de fusta com a punt de descans i vista panoràmica del carrascal de la Font Roja.

L'au que va vindre del fred

Dins del projecte de seguiment de les poblacions d'aus forestals del Parc Natural mitjançant l'anellament científic d'aus, el 24 de novembre es va capturar per al seu marcatge, un exemplar de tord ala-roig (*Turdus iliacus*). La importància d'aquesta captura resideix en el fet que és una espècie que feia 12 anys que no s'anellava i que en l'històric d'anellaments de l'Estació d'Esforç constant, solament consten 6 exemplars anellats en els 16 anys i mig de trajectòria de l'Estació d'Anellament.

La cultura popular diu que l'aparició d'aquesta espècie durant els mesos d'hivern indica que serà una estació especialment freda.

La petjada

Un nou objecte se suma a la llista de residus que malauradament podem trobar a les nostres serres: la màscara. Es tracta d'una peça que ja forma part del nostre vestuari, i sembla ser prou efectiva per a combatre la transmissió de la COVID-19, però no podem deixar-la oblidada per qualsevol racó. Les màscares quirúrgiques estan fetes a partir d'un derivat del plàstic (el polipropilè) i cal dipositar-les al contenidor de restes (al de color gris), però no al contenidor d'envasos (groc). Posteriorment, en la cadena de reciclatge ja se li donarà el tractament més adequat.

PROMOCIÓ

Coneix la història

El 12 de setembre unes 20 persones participen de la ruta guiada per a conèixer la història i tradicions culturals que envolten el paratge de la Font Roja. Durant la visita els assistents van conèixer la tradició relacionada amb sentit religiós de la Mare de Déu dels Liris, l'evolució dels usos de l'àrea recreativa o aspectes històrics sobre els incendis que ha patit el carrascal els darrers anys.

Dia de les aus migratòries

Els dies 17 i 24 d'octubre unes 40 persones participen en dues activitats d'anellament d'aus. Es tracta d'una activitat de la campanya de promoció de la xarxa de parcs naturals de la Comunitat valenciana per a celebrar el Dia de les Aus Migratòries. A més d'explicar la metodologia de l'anellament científic com a eina d'estudi de les aus, vam gaudir de la solta a la llibertat d'un mussol banyut i un caro, espècies cedides pel Centre de recuperació d'aus de Santa Faç (Alacant).

Pujada al Menejador

El dia 19 de desembre es realitza la tradicional pujada al cim del Menejador per a celebrar el Dia Internacional de les Muntanyes. Unes 18 persones participen en la ruta guiada.

Un passeig (responsable) pel bosc

El 21 de novembre es realitza una activitat per sensibilitzar sobre la importància d'una visita responsable al bosc: evitar l'afluència massiva a les rutes, respectar la fauna i la flora, o mostrar una actitud de respecte al valor ambiental de la natura. Així mateix es fa una reflexió sobre el modus de vida, el consum responsable i la reducció d'ús de plàstics i altres residus que poden trobar al bosc. 22 persones assisteixen a aquesta interessant activitat.

Més informació en:
Centre de Visitants
Telf: 965 33 76 20
parque_fontroja@gva.es

A B
HORARI
Centre de Visitants:
Dilluns a Diumenge
9:30 - 14:00 h

VINE AL PARC

EXPOSICIONS EN EL CENTRE DE VISITANTS

EXPOSICIÓ PERMANENT

"La Font Roja en un click"

Tres diorames de gran format, recreats amb joguets de Playmobil (© PLAYMOBIL/ geobra Brandstätter GmbH & CO.KG.) mostren les escenes més significatives del Carrascal de la Font Roja.

Realitzat i patrocinat pel Parc Natural de la Font Roja. Corredor, planta 0.

© PLAYMOBIL/ geobra Brandstätter GmbH & Co.KG

EXPOSICIONS TEMPORALS

"Arquitectura i paisatge. Mirades al territori"

Del 10 de setembre de 2020 al 2022.

Exposició audiovisual que reflexiona sobre el concepte del paisatge des de diferents disciplines com l'arquitectura, l'art, la història, la pintura entre altres.

Patrocinada per la Universitat d'Alacant Campus d'Alcoi, Ajuntament d'Alcoi, Mutualidad Levante. Sala exposició, planta -1.

ARQUITECTURA I PAISATGE

Mirades al Territori

"Natura en B&N, de tornada als orígens"

Del 19 de setembre al 31 de desembre de 2020.

Exposició fotogràfica a càrrec de **Víctor Escuín Borràs** que ens retorna al revelat clàssic en blanc i negre, i als nostres orígens, la Natura i la necessitat de voler-la i preservar-la.

Patrocinada pel Museu de la Biodiversitat, CIBIO, Universitat d'Alacant, Ajuntament d'Ibì. Sala audiovisuals. planta 0.

*Llueve,
detrás de los cristales, llueve y llueve
sobre los chopos medio deshojados,
sobre los pardos tejados,
sobre los campos, llueve.*

Antonio Machado, Balada de otoño (1903)

PARTICIPA AMB EL BUTLLETÍ

Si ho desitges, pots publicar alguna notícia o fotografia en el Butlletí "El Galer" sobre el Parc Natural de la Font Roja. Anima't i posa't en contacte amb nosaltres: parque_fontroja@gva.es

Per a rebre informació actualitzada de les activitats del Parc Natural recomanem el seu subscripció a la pàgina web o al nostre facebook.

Foto portada: "mar de núvols" mentre amaneix a la Font Roja.

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Redacció, fotografies i dissey: Equip Tècnic
El Galer. Núm. 11: Setembre - Desembre 2020_Val.
Centre de Visitants del Parc Natural de la Font Roja.
Edifici Font Roja Natura.
Ctra. CV-797 Font Roja s/n. Alcoi (Alacant)

Parc Natural de la Font Roja
Telf.: 965 33 76 20
parque_fontroja@gva.es
www.parquesnaturales.gva.es/fontroja
www.facebook.com/PNFontRoja1987